

Kiirgustegevusloa omaja vastutab kiirgusseaduses ja loa tingimustes sätestatud kohustuste täitmise eest, et tagada kiirgusohutus ning töötajate kaitse mis tahes loa omaja valduses oleva kiirgusallika või tegevusega seotud kiirgusolukorras. [KiS § 24-1](#)

Kiirgustegevusloa omaja üldkohustused ([KiS § 32](#))

Kiirgustegevusloa omaja on kohustatud:

- järgima kiirgusohutuse põhimõtteid (kiirgustegevuse põhjendamine, kiirituse optimeerimine ja kiiritusel saadaval doosi piiramine);
- tagama kiirgusohutuse ja enda valduses oleva kiirgusallika füüsilise kaitse, sealhulgas kontrollima vähemalt üks kord aastas, kas kiirgusallikas või seda sisaldav seade asub kasutus- või hoidmiskohas ning on väliselt heas seisundis;
- tagama kiirgusallika ohutuse, paigaldades ja asetades kiirgusallika ruumis õigesti ning kooskõlas kiirgusseaduse § 36 sätestatud nõuetega, märgistama kiirgusallika ja ruumi ning kasutama kaitsevahendeid;
- pidama iga tema vastutusel oleva kiirgusallika ja radioaktiivse jäätmega, selle asukoha ja üleandmise kohta arvestust ning tegema üks kord aastas kiirgusallikate ja radioaktiivsete jäätmega inventuuri;
- koostama kiirgustööde tegemiseks ja kiirgustöötajate juhendamiseks vajalikud eeskirjad ning tagama uue tehnoloogia või seadme kasutusele võtmisel nende eeskirjade ajakohastamise;
- korraldama kiirgustöötajate tervisekontrolli kooskõlas kiirgusseaduse §-s 48 esitatud nõuetele;
- tagama kasutatavate mõõteriistade regulaarse kontrollimise ja kalibreerimise ning vastutama nende kasutuskõlblikkuse ja asjatundliku kasutamise eest;
- tõendama pädeva asutuse nõudmisel radioaktiivse aine või radioaktiivset ainet sisaldava kiirgusseadme omamise seaduslikkust;
- tegema enne kiirgusallika üleandmist kindlaks, kas vastuvõtjal on asjakohane kiirgustegevusluba;
- muutma kiirgusallika pärast kasutamise lõpetamist ohutuks vastavalt kiirgustegevusloa taotluses esitatud ohutustamise kavale;
- tagama radioaktiivsete jäätmega käitlemise viisil, mille prognoositav kahjulik mõju tulevastele põlvetele ei oleks suurem kui kiirgusseadusega või selle alusel kehtestatud õigusaktidega lubatud;
- katma kõik radioaktiivsete jäätmega käitlemisega seotud kulud;
- tagama, et tekkivate radioaktiivsete jäätmega ja heidete aktiivsus ja kogused oleksid võimalikult väikesed;
- leevendada avariikiirituse olukorra tagajärgi;
- viivitamata teavitama Keskkonnaametit ja Häirekeskust hädaabinumbri 112 kiirgusallika kadumisest, vargusest või loata kasutamisest ning kiirgustegevuse käigus toimunud juhtumist või avariist, mille tagajärjel on töötaja või elanik saanud kiirgusseaduse § 50 lõike 6 alusel kehtestatud piirmääradest suurema ekvivalent- või efektiivdoosi, ning sündmuse järel esitama Keskkonnaametile analüüsi selle tekkepõhjuste ja parandusmeetmete rakendamise kohta;
- kontrollima kiirgusallika terviklikkust pärast iga sündmust, kui kiirgusallikas võib olla saanud kahjustada, ning teavitama vajaduse korral Keskkonnaametit sellest sündmusest ja rakendatud abinõudest;

- eelistama kiirgusallika hankel tootjat, kes on nõus lisama müügilepingusse tingimuse kiirgusallika tootjale tagastamise kohta;
- mitte pakkuma töötajatele varalist või muud soodustust kiirgusohutusnõuete täitmata jätmise eest.
- tagama endal piisavate finantsvahendite olemasolu radioaktiivse aine, seda sisaldava kiirgusallika ja radioaktiivsete jäätmete ohutustamise kulude katmiseks.

Suure ohuga kiirgustegevuse korral on kiirgustegevusloa omaja kohustatud:

- koostama avariikiirituse olukorra lahendamise plaani;
- kindlustama, et kiirgustegevuse rajatiste projekti ja uute kiirgusallikate kasutusele võtmist oleks tunnustanud kiirgusekspert.

Kiirgustegevusloa omaja kohustused kõrgaktiivse kiirgusallika korral [\(KIS § 38\)](#)

Lisaks üldkohustustele on kiirgustegevusloa omaja kohustatud kõrgaktiivse kiirgusallikaga seotud kiirgustegevuse korral:

- tagama, et kiirgusallikaga on kaasas kirjalik teave, mis tõendab, et kiirgusallikas on identifitseeritud kordumatu numbriga ja sisaldab ülesvõtteid kiirgusallikast, kiirgusallika konteinerist, veopakendist ning vajaduse korral vahenditest ja seadmetest;
- tagama, et kiirgusallika terviklikkuse kontrollimiseks ja hooldamiseks on tehtud loa andja määratud sagedusega nõuetekohased testid;
- tagastama iga kasutusest kõrvaldatud kiirgusallika viivitamata pärast selle kasutamise lõppu tootjale, andma üle teisele kiirgustegevusloa omavale isikule või radioaktiivsete jäätmete käitluskohta;
- sõlmima kiirgusallika omandamisel tootjaga lepingu, mille kohaselt tootja kohustub kiirgusallika tagasi võtma hiljemalt 15 aastat pärast kiirgusallika sissevedu, kui kiirgusallika aktiivsus kümme aastat pärast selle riiki sissevedu on suurem kui 10 MBq.

Kiirgustegevusloa omaja radioaktiivsete jäätmetega seotud kohustused [\(KIS § 39\)](#)

Lisaks üldkohustustele on kiirgustegevusloa omaja kohustatud radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud kiirgustegevuse korral:

- tagama radioaktiivsete jäätmete hoiuruumi ohutuse kogu selle kasutamise kestel;
- korraldama radioaktiivsete jäätmete töötlemise, kui see on vajalik radioaktiivsete jäätmete omaduste muutmiseks enne juhtimist keskkonda, või konditsioneerimise ning vahe- või lõppladustamise;
- arvestama tegevuse planeerimisel ning tegevuse käigus ka muude ohtudega ning radioaktiivsete jäätmete tekkimise eri etappe ja radioaktiivsete jäätmete vastastikust mõju;
- andma radioaktiivsed jäätmed viie aasta jooksul pärast nende tekkimist üle radioaktiivsete jäätmete ladustuskohta.

Kiirgusohutuse kvaliteedijuhtimise süsteem [\(KIS § 35\)](#)

Kiirgustegevusloa omaja on kohustatud välja töötama ja rakendama kiirgusohutuse ning sellega seotud muu tegevuse kvaliteedijuhtimise süsteemi, mis tagab käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete ning kiirgustegevusloaga määratud tingimuste täitmise.

Meditsiinikiirituse protseduur [\(KIS § 42-44\)](#)

- Meditsiini kiirituse protseduuri tegemisel peab meditsiini kiirituse kasutamine olema põhjendatud ja protseduuri tegemisest tulenev eeldatav kasu üksikisikule või ühiskonnale peab kaaluma üles kiiritamisest tuleneva võimaliku isikukahjustuse.
- Meditsiini kiirituse protseduuri tuleb teha optimeeritult, hoides protseduuri tegemisel kiirgusdoosi nii väiksena, kui see on protseduuri eesmärgi saavutamiseks võimalik ja mõistlik.
- Patsienti peab enne meditsiini kiirituse protseduuri tegemist teavitama ioniseeriva kiirgusega kaasnevatest ohtudest ja kättesaadava teabe põhjal peavad olema välja selgitatud andmed patsiendile varem tehtud meditsiini kiirituse protseduuride kohta.
- Meditsiini kiirituse protseduuride kliinilise auditi nõuetekohase tegemise tagab kiirgustegevusloa omaja.

Kiirgustegevusloa omaja tagab meditsiini kiiritusseadmete kasutamisel mittemeditsiinilise kiirituse protseduuri tegemiseks meditsiini kiirituse protseduuride tegemisega samaväärsete nõuete täitmise.

Kiirgustöötaja kiirgusohutusala koolitus ja juhendamine [\(Kis § 48\)](#)

Kiirgustegevusloa omaja on kohustatud tagama kiirgustöötajale töö iseloomu ja töökoha tingimusi arvestava kiirgusohutusala koolituse ning juhendamise.

Kiirgusohutuse spetsialist määramine ja kiirgusohutusala koolitus [\(Kis § 46\)](#)

Kiirgustegevusloa omaja on kohustatud:

- määrama kiirgusohutuse spetsialisti, kui tegemist on suure ohuga kiirgustegevusega või kiirgustegevusloa omajal on rohkem kui kümme kiirgustöötajat,
- tagama kiirgusohutuse spetsialistile kiirgusohutusala koolituse.

Isikudooside seire [\(Kis § 50\)](#)

- Kiirgustegevusloa omaja korraldab kiirgustöötajate isikudooside seiret ning seireandmete esitamise doosiregistrisse.
- A-kategooria kiirgustöötajate isikudooside seire töökohal on pidev ja kontrollimine toimub vähemalt üks kord kuus.
- B-kategooria kiirgustöötajate isikudooside seire peab olema piisav näitamaks, et töötaja on liigitatud B-kategooriasse õigesti.

Seire kontrolli- ja jälgimisalal [\(Kis § 54\)](#)

- Kiirgustegevusloa omaja tagab kontrolli- ja jälgimisalal seire.
- Sõltuvalt vajadusest sisaldab seire kontrolli- ja jälgimisalal:
 - 1) doosikiiruse seiret;
 - 2) radioaktiivsete saasteainete sisalduse seiret õhus või pindadel koos radioaktiivse saaste omaduste ning füüsikalise ja keemilise oleku määramisega.
- Kiirgustegevusloa omaja registreerib seire tulemused ja säilitab need kogu kiirgustegevuse jooksul.